Müəllimlər arasında əməkdaşlıq strategiyaları

Müəllimlər arasında əməkdaşlıq hansı strategiyalar vasitəsilə təşviq oluna bilər və bu strategiyalar tədris keyfiyyətinə və peşəkar inkişaf prosesinə necə təsir göstərir?

Müasir təhsil sistemində müəllimlər arasında effektiv əməkdaşlıq, keyfiyyətli tədrisin və davamlı peşəkar inkişafın əsas dayaq nöqtələrindən biridir. Buna baxmayaraq, bir çox məktəbdə müəllimlər hələ də təcrid olunmuş şəkildə fəaliyyət göstərir ki, bu da həm onların şəxsi inkişafına, həm də şagirdlərin təlim nailiyyətlərinə mənfi təsir göstərir. Araşdırmalar göstərir ki, strukturlaşdırılmış əməkdaşlıq mühitləri müəllimlərin tədris təcrübəsini zənginləşdirir və şagird nəticələrini əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırır (Stoll və b., 2006).

Bu məqalədə məqsəd müəllimlər arasında əməkdaşlığın əsas formalarını – birgə dərs planlaşdırılması, təcrübə mübadiləsi, kooperativ tədris (birgə tədris), mentorluq və kouçinq, qiymətləndirmədə əməkdaşlıq və texnologiya vasitəsilə qarşılıqlı fəaliyyət – sistemli şəkildə təhlil etməkdir.

XXI əsrdə müəllim əməkdaşlığı təhsil sistemlərinin davamlı inkişafını təmin edən mühüm amildir. Qlobal təcrübə sübut edir ki, qarşılıqlı öyrənmə və təcrübə paylaşımı müəllimlərin peşəkar inkişafını dəstəkləyir, dərs prosesində isə çevik və yaradıcı yanaşmalar formalaşdırır. Bu səbəbdən əməkdaşlıq əlavə fəaliyyət deyil, peşəkar fəaliyyətin ayrılmaz tərkib hissəsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Azərbaycan təhsil sistemində də son illərdə keyfiyyətə əsaslanan idarəetmə və müəllimlərin səriştəyönümlü inkişafı istiqamətində mühüm addımlar atılsa da, müəllimlər arasında davamlı və strukturlaşdırılmış əməkdaşlıq modelləri hələ geniş şəkildə tətbiq olunmamışdır. Bu kontekstdə mövcud məqalənin aktuallığı ondadır ki, o, həm beynəlxalq təcrübəyə, həm də yerli reallıqlara əsaslanaraq müəllim əməkdaşlığını təşviq edən effektiv strategiyaları təhlil edir və onların tətbiq imkanlarını qiymətləndirir.

Bu kontekstdə müəllim əməkdaşlığının tədris keyfiyyəti və peşəkar inkişaf üçün necə təşviq oluna biləcəyini daha dərindən anlamaq məqsədilə, mövcud elmi ədəbiyyat və təcrübəyə əsaslanaraq ən geniş yayılmış və effektiv hesab edilən əməkdaşlıq strategiyalarının üstün və zəif cəhətləri, tətbiq imkanları və Azərbaycan təhsil sistemində potensial rolu aşağıda təhlil olunur.

1. Birgə dərs planlaşdırılmasının üstünlükləri və məhdudiyyətləri

Birgə dərs planlaşdırılması müəllimlər arasında əməkdaşlığın təşviqinə və pedaqoji təcrübənin keyfiyyətinin artırılmasına xidmət edən mühüm strategiyalardan biridir. Bu yanaşma tədris prosesinin daha sistemli və məqsədyönlü şəkildə təşkili ilə yanaşı, müəllimlərin peşəkar inkişafını da dəstəkləyir.

Birgə planlaşdırmanın əsas üstünlüklərindən biri müəllimlərin fərqli tədris metod və strategiyalarını qarşılıqlı paylaşmaq imkanıdır. Müxtəlif fənlər və siniflərdə fəaliyyət göstərən müəllimlərin bir araya gələrək təlim məqsədlərini müzakirə etməsi tədrisdə müxtəlif baxış bucaqlarının inteqrasiyasına səbəb olur və

bu da ümumi tədris keyfiyyətini artırır. Eyni zamanda, bu proses kurikulum tələbləri ilə dərs məqsədlərinin uyğunlaşdırılmasına imkan verir ki, bu da şagirdlərin öyrənmə ehtiyaclarının daha effektiv qarşılanmasına şərait yaradır.

Birgə planlaşdırma həmçinin müəllimlər arasında kollektiv məsuliyyət hissini gücləndirir. Komanda ilə planlaşdırılan dərslər zamanı müəllimlər təkcə öz fəaliyyətlərinə deyil, həm də ümumi nəticəyə görə məsuliyyət daşıyırlar ki, bu da məktəbdaxili peşəkar öyrənmənin inkişafına töhfə verir.

Bununla yanaşı, birgə dərs planlaşdırılması müəyyən məhdudiyyətlərlə də müşayiət oluna bilər. Ən çox rast gəlinən problemlərdən biri zaman məhdudiyyəti ilə bağlıdır. Müəllimlərin artıq mövcud olan dərs və inzibati yükü birgə planlaşdırmaya əlavə vaxt ayırmalarını çətinləşdirə bilər. Bu, prosesin davamlı həyata keçirilməsinə maneə yarada bilər.

Bundan başqa, müəllimlər arasında fərqli pedaqoji yanaşmalar və şəxsi tədris üslubları müəyyən fikir ayrılığına səbəb ola bilər. Bu cür hallarda bəzi müəllimlər öz yaradıcılıq sərbəstliklərinin məhdudlaşdırıldığını hiss edə və əməkdaşlığa qarşı passiv münasibət göstərə bilərlər. Nəticədə əməkdaşlıq formal xarakter ala və sadəcə tələbləri yerinə yetirmək üçün həyata keçirilən prosedura çevrilə bilər.

Nəhayət, birgə planlaşdırmanın səmərəli şəkildə tətbiqi üçün təşkilati dəstək və resurs təminatı olduqca vacibdir. Bəzi təhsil müəssisələrində uyğun məkanların, texnologiyaların və materialların olmaması bu prosesin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərə bilər. Ona görə də birgə dərs planlaşdırmasının effektivliyi yalnız müəllimlərin təşəbbüsü ilə deyil, həm də məktəb rəhbərliyinin və təhsil ekspertlərinin dəstəyi ilə sıx bağlıdır.

2. *Təcrübə mübadiləsi: Peşəkar inkişafın mühüm mexanizmi kimi*

Təcrübə mübadiləsi müəllimlər arasında pedaqoji bilik və bacarıqların qarşılıqlı ötürülməsinə, müxtəlif tədris yanaşmalarının paylaşılmasına və peşəkar dialoqun təşviqinə yönəlmiş mühüm əməkdaşlıq strategiyasıdır. Bu yanaşma həm fərdi müəllimlərin tədris keyfiyyətini artırmaq, həm də məktəb daxilində və ya məktəblərarası səviyyədə ümumi pedaqoji öyrənmənin inkişafına xidmət edir.

Təcrübə mübadiləsinin əsas üstünlüyü müəllimlərin öz praktik fəaliyyətlərini bir-biri ilə bölüşmək imkanıdır. Bu proses zamanı müəllimlər uğurlu təlim nümunələrini, sinifdaxili idarəetmə üsullarını, qiymətləndirmə yanaşmalarını və şagird fəallığını artıran metodları təqdim edərək həmkarlarını ilhamlandıra bilirlər. Beləliklə, tədris prosesində tətbiq olunan fərqli yanaşmalar birgə refleksiya mühiti yaradaraq, müəllimlərin düşünülmüş şəkildə təcrübələrini qiymətləndirməsinə və təkmilləşdirməsinə şərait yaradır.

Təcrübə mübadiləsi həmçinin fənlərarası inteqrasiyanı və multidissiplinar yanaşmaları təşviq edir. Müxtəlif fənlər üzrə çalışan müəllimlərin öz dərs modellərini bölüşməsi tədrisdə yeni perspektivlərin yaranmasına, şagirdlərə təqdim olunan biliklərin daha əlaqəli şəkildə formalaşmasına səbəb olur. Bu isə XXI əsr bacarıqları – tənqidi düşünmə, əməkdaşlıq və yaradıcı düşünmə kimi kompetensiyaların inkişafı üçün əlverişli zəmin yaradır.

Bununla yanaşı, təcrübə mübadiləsinin effektivliyi bir sıra şərtlərlə bağlıdır. Əgər bu proses sistemsiz, məqsədsiz və tələblə həyata keçirilərsə, müəllimlər arasında etimadsızlıq və formal iştirak yarana bilər. Bəzi hallarda müəllimlər öz təcrübələrini bölüşməkdən çəkinə və ya digər həmkarlarının metodlarını passiv şəkildə dinləməklə kifayətlənə bilərlər. Bu isə əslində prosesin məğzinə – aktiv öyrənmə və refleksiyaya ziddir.

Bundan əlavə, məktəb rəhbərliyi tərəfindən strukturlaşdırılmış sessiyalar, interaktiv seminarlar və ya açıq dərslər vasitəsilə bu fəaliyyətin planlı şəkildə təşkili, müəllimlərin iştirakı üçün motivasiya yaradır. Eyni zamanda, müxtəlif məktəblər arasında təcrübə paylaşımı platformalarının yaradılması və regional metodik birliklərin təşkili də təcrübə mübadiləsinin coğrafi miqyasda genişlənməsinə imkan verir.

Nəticə etibarilə, təcrübə mübadiləsi müəllimlərin peşəkar öyrənmə icmalarına qoşulmasına, öyrənən təşkilatın formalaşmasına və ümumi təhsil keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edən mühüm alətdir. Onun effektiv tətbiqi üçün isə strateji planlaşdırma, əməkdaşlıq və rəhbərlik dəstəyi zəruridir.

3. *Kooperativ tədris: Qarşılıqlı öyrənmənin təşkili*

Kooperativ tədris – müəllimlərin iki və ya daha çox nəfərlik komandalar şəklində bir sinifdə birgə dərs keçməsi – pedaqoji əməkdaşlığın və şagirdyönümlü təlimin inkişaf etdirilməsi baxımından əhəmiyyətli yanaşmalardan biri hesab olunur. Bu model təkcə müəllimlər arasında peşəkar dialoqu və qarşılıqlı öyrənməni gücləndirmir, həm də şagirdlər üçün daha zəngin və fərdiləşdirilmiş tədris mühiti yaradır.

Kooperativ tədrisin ən mühüm üstünlüklərindən biri müxtəlif ixtisaslaşmalara və tədris üslublarına malik müəllimlərin resurslarını birləşdirərək dərs prosesinə tətbiq etmələridir. Bu zaman sinifdə eyni mövzu müxtəlif izah üsulları, fərqli təqdimat formaları və alternativ metodik yanaşmalarla şagirdlərə çatdırıla bilər. Bununla yanaşı, müəllimlərdən biri izahı təqdim edərkən, digəri fərdi və ya kiçik qrup dəstəyi göstərə bilər ki, bu da fərqli öyrənmə tərzinə malik şagirdlərin ehtiyaclarının daha dolğun şəkildə ödənməsinə şərait yaradır.

Tədqiqatlar göstərir ki, kooperativ tədris müəllimlər arasında qarşılıqlı öyrənməni artırmaqla yanaşı, peşəkar refleksiyanı da təşviq edir (Friend & Cook, 2010). Müəllimlər birgə tədris təcrübəsindən sonra dərsə dair müzakirələr aparır, təlimin güclü və zəif tərəflərini analiz edir və gələcək planlamalarda bu nəticələrə əsaslanaraq qərarlar verirlər. Bu isə tədris prosesinin dinamik inkişafını və davamlı təkmilləşməni təmin edir.

Bununla belə, kooperativ tədris müəyyən praktiki çətinliklərlə də müşayiət oluna bilər. Birgə dərs keçən müəllimlər arasında rol bölgüsünün qeyri-müəyyən olması və ya əmək bölgüsündə bərabərsizlik əməkdaşlıq mühitini poza bilər. Əgər müəllimlərdən biri əsas təqdimatı həyata keçirir, digəri isə yalnız müşahidəçi funksiyası daşıyırsa, bu, kooperativliyin mahiyyətini sual altına alır. Belə hallar əməkdaşlığın formal xarakter daşımasına və müəllimlərdən birinin prosesdən kənarda qalmasına səbəb ola bilər.

Bundan əlavə, kooperativ tədrisin uğurla həyata keçirilməsi üçün müəllimlər arasında açıq və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan ünsiyyət, ortaq pedaqoji dəyərlər və planlaşdırmaya dair razılaşdırılmış prinsiplər vacibdir. Əgər bu şərtlər əvvəlcədən müəyyən edilməzsə, əməkdaşlıq yerinə qarşıdurma və fikir ayrılığı baş verə bilər. Digər tərəfdən, məktəb rəhbərliyi tərəfindən bu modelə inzibati və təşkilati dəstəyin olmaması kooperativ tədrisin davamlılığını zəiflədə bilər.

Kooperativ tədrisin Azərbaycan təhsil kontekstində uğurla tətbiqi üçün pedaqoji kadrların bu istiqamətdə təlimləndirilməsi, məktəblərdə bu modeli sınaqdan keçirmək üçün pilot proqramların həyata keçirilməsi və əməkdaşlıq mədəniyyətinin təşviqinə yönəlmiş təşəbbüslərin inkişaf etdirilməsi zəruridir. Bu modelin sistemli şəkildə tətbiqi müəllimlərin bir-birindən öyrənməsini, dərs keyfiyyətinin artmasını və şagirdlərin daha effektiv öyrənməsini dəstəkləyə bilər.

4. Mentorluq və kouçinq: Müəllimlərin peşəkar inkişafına sistemli dəstək

Mentorluq və kouçinq müəllimlər arasında fərdi və məqsədyönlü əməkdaşlığın qurulması, eləcə də peşəkar inkişafın davamlı şəkildə dəstəklənməsi baxımından effektiv strategiyalardır. Hər iki yanaşma müəllimlərin təlim prosesinə dair düşüncələrini strukturlaşdırmalarına, təcrübələrini dəyərləndirmələrinə və praktik fəaliyyətlərini təkmilləşdirmələrinə kömək olur. Lakin bu anlayışlar mahiyyət və tətbiq formalarına görə fərqlənir: mentorluq adətən daha təcrübəli müəllimin az təcrübəli həmkarına dəstək göstərməsi şəklində baş verir, kouçinq isə məqsəd qoyma, refleksiya və inkişaf üçün tərəfdaşlıq çərçivəsində bərabər əsaslı dialoq şəklində qurulur.

Mentorluğun üstünlükləri sırasında yeni müəllimlərin peşəyə adaptasiyasının asanlaşdırılması, tədrisə dair ilkin bacarıqların mənimsənilməsi və məktəb mühitinə inteqrasiya prosesinin dəstəklənməsi xüsusi yer tutur. Mentor müəllimlər yalnız dərs planlaşdırmasında və metodik seçimlərdə deyil, həmçinin məktəbdaxili münasibətlərdə və şagirdlərlə effektiv ünsiyyətdə də gənc müəllimlərə yol göstərirlər. Mentorluq münasibətləri şagirdlərin dərsə marağının artmasına, müəllimin özünəinamının güclənməsinə və ümumi təhsil mühitinin daha pozitiv olmasına töhfə verir.

Bununla yanaşı, mentorluq prosesi bəzi hallarda qeyri-formal xarakter daşıya və sistemli yanaşma olmadan aparıla bilər. Əgər mentor seçimi məqsədli şəkildə deyil, təsadüfi əsaslarla həyata keçirilərsə, bu, həm peşəkar münasibətin zəifləməsinə, həm də dəstək prosesinin formalizmə çevrilməsinə gətirib çıxara bilər. Digər tərəfdən, mentor müəllimin əlavə məsuliyyətlərə malik olması bu rolu effektiv şəkildə yerinə yetirməsinə mane ola bilər.

Kouçinq isə daha çox qarşılıqlı öyrənmə və özünüinkişaf prosesinə əsaslanır. Bu model müəllimə öz fəaliyyətini şüurlu şəkildə təhlil etmək, öz hədəflərini müəyyənləşdirmək və onlara çatmaq üçün planlı addımlar atmaq imkanı yaradır. Kouç prosesi adətən açıq suallar, fəal dinləmə, neytral refleksiya və inkişaf planı vasitəsilə həyata keçirilir. Bu isə müəllimin öz peşəkar inkişafına daha çox məsuliyyətlə yanaşmasına, daxili motivasiyasının artmasına və dəyişiklikləri özü idarə etməsinə şərait yaradır.

Kouçinq yanaşmasının əsas üstünlüyü müəllimlərin öyrənən şəxs kimi fəallaşması və onların peşəkar müstəqilliyinin güclənməsidir. Lakin bu modelin tətbiqi üçün kouçların xüsusi təlimlərdən keçməsi, kouçinq prosesinin etibarlı və məxfiliyə əsaslanan mühitdə aparılması vacibdir. Əks halda, proses etibarsız və təsirsiz ola bilər.

Azərbaycan təhsil sistemində mentorluq və kouçinq mexanizmlərinin inkişaf etdirilməsi üçün normativ baza, sistemli təlim proqramları və məktəbdaxili resursların səfərbəri vacibdir. Bu strategiyalar yalnız fərdi müəllimlərin deyil, bütövlükdə məktəb kollektivlərinin öyrənən təşkilata çevrilməsinə şərait yarada bilər.

5. *Qiymətləndirmədə əməkdaşlıq*

Qiymətləndirmə tədrisin ayrılmaz tərkib hissəsi olmaqla yanaşı, müəllim əməkdaşlığını stimullaşdırmaq və tədrisin keyfiyyətini artırmaq üçün mühüm vasitədir. Müəllimlərin qiymətləndirmə prosesində əməkdaşlıq etməsi – testlərin, rubriklərin, şagird işlərinin və nəticələrin birgə nəzərdən keçirilməsi – həm pedaqoji təcrübənin təkmilləşdirilməsinə, həm də təlimdə obyektivliyin və şəffaflığın təmin olunmasına xidmət edir.

Qiymətləndirmədə əməkdaşlığın əsas üstünlüklərindən biri müəllimlərin qiymətləndirmə meyarları və təlim məqsədlərinə dair ortaq nəticəyə gəlməsini təmin etməsidir. Bu proses zamanı müəllimlər eyni mövzu üzrə şagirdlərin nailiyyətlərini müqayisəli şəkildə analiz edir, qiymətləndirmə yanaşmalarındakı fərqlilikləri aşkar edir və vahid standartlara uyğunlaşmağa çalışırlar. Beləliklə, qiymətləndirmənin subyektivliyi azalır, şagirdlərə daha ədalətli və əsaslandırılmış rəy verilir.

Bundan əlavə, birgə qiymətləndirmə müəllimlər üçün peşəkar inkişaf imkanı yaradır. Məsələn, bir müəllimin şagird yazısına verdiyi qiymətlə başqasının dəyərləndirməsi arasında fərq olduqda, bu fikir ayrılığı məhsuldar müzakirəyə və qiymətləndirmə meyarlarının yenidən nəzərdən keçirilməsinə səbəb ola bilər. Bu cür dialoqlar müəllimlərin metakoqnitiv düşüncə bacarıqlarını gücləndirir və təlimin məqsədlərinə daha fokuslanmış şəkildə yanaşmalarını təmin edir (Black & Wiliam, 2009).

Lakin qiymətləndirmədə əməkdaşlıq bəzi çətinliklərlə də müşayiət oluna bilər. Bir çox müəllim qiymətləndirməni şəxsi pedaqoji səlahiyyət sahəsi kimi qəbul etdiyindən bu prosesi paylaşmaqda tərəddüd edə bilər.

Qiymətləndirmədə əməkdaşlığın uğurla həyata keçirilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən bu istiqamətdə təşviqedici tədbirlərin görülməsi, kollektiv sessiyaların təşkil olunması və müəllimlərə metodik dəstəyin göstərilməsi zəruridir. Bundan əlavə, qiymətləndirmə nəticələrinin statistik və keyfiyyət göstəricilərinə əsasən təhlili müəllimlər arasında konstruktiv mühit yarada bilər.

Azərbaycan təhsil kontekstində qiymətləndirmədə əməkdaşlığın təşkili, xüsusilə də ümumi təhsil məktəblərində summativ və formatıv qiymətləndirmə üzrə vahid yanaşmaların formalaşdırılması baxımından aktualdır. Təhsil Nazirliyi tərəfindən hazırlanmış qiymətləndirmə çərçivələri əsasında məktəbdaxili müəllim qruplarının yaradılması bu sahədə real nəticələr verə bilər. Belə bir yanaşma, yalnız

qiymətləndirmənin keyfiyyətini deyil, bütövlükdə təhsilin effektivliyini artırmaq potensialına malikdir.

6. *Texnologiya vasitəsilə əməkdaşlıq: Rəqəmsal platformalarla müəllimlər arasında inteqrasiya*

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının təhsildə geniş tətbiqi müəllim əməkdaşlığının ənənəvi sərhədlərini aşaraq daha çevik, inklüziv və davamlı formaya keçməsinə imkan yaradır. Rəqəmsal vasitələr – onlayn platformalar, paylaşım alətləri, videokonfrans sistemləri və peşəkar öyrənmə şəbəkələri – müəllimlər arasında ünsiyyətin və təcrübə mübadiləsinin intensivliyini artırmaqla yanaşı, onların tədris fəaliyyətini də dəstəkləyir.

Texnologiyanın əməkdaşlıq üçün ən böyük üstünlüyü onun zamandan və məkandan asılı olmayan əlaqə qurmaq imkanı yaratmasıdır. Müəllimlər Google Drive, Microsoft Teams, Padlet, Trello və ya Zoom və s kimi alətlər vasitəsilə dərs planlarını birlikdə hazırlaya, tədris materiallarını bölüşə, şagird işlərini birgə qiymətləndirə və virtual müzakirələr təşkil edə bilirlər. Bu isə həm sinxron, həm də asinxron əməkdaşlığa şərait yaradır və işin daha sistemli şəkildə qurulmasını təmin edir.

Eyni zamanda, texnologiya müəllimlərin geniş miqyaslı peşəkar öyrənmə icmalarına qoşulmasına şərait yaradır. Məsələn, beynəlxalq təhsil forumları, ixtisaslaşmış Facebook və Telegram qrupları, müəllim bloqları və vebinarlar vasitəsilə müəllimlər müxtəlif ölkələrdən olan həmkarlarının təcrübələrini öyrənə və öz praktikalarını paylaşa bilirlər. Bu cür iştirak qlobal trendlərlə ayaqlaşmağı və innovativ yanaşmaların lokal kontekstdə tətbiqini asanlaşdırır.

Lakin texnologiya əsaslı əməkdaşlıq müəyyən məhdudiyyət və çətinliklərlə də qarşılaşır. Bir çox müəllim rəqəmsal alətlərin funksionallıqları ilə tam tanış olmamaqdan və ya texniki bacarıqların zəifliyindən dolayı bu imkanlardan yetərincə faydalana bilmir. Bundan əlavə, infrastruktur problemləri – zəif internet bağlantısı, kifayət qədər kompüter avadanlığının olmaması – xüsusilə region məktəblərində bu əməkdaşlığın davamlılığını çətinləşdirə bilər. Bəzən müəllimlər texnologiyaya əsaslanan əməkdaşlığı əlavə yük kimi qəbul edərək, bu prosesdə iştirakdan yayınırlar.

Bu səbəbdən, texnologiyanın əməkdaşlıq üçün effektiv vasitəyə çevrilməsi məqsədilə müəllimlər üçün praktiki təlimlərin təşkili, onlara texniki və metodik dəstəyin göstərilməsi, həmçinin məktəb rəhbərlərinin bu sahəyə yanaşmasının dəyişdirilməsi vacibdir. Məktəbdaxili və məktəblərarası rəqəmsal əməkdaşlıq təşəbbüsləri – məsələn, ortaq layihələr, şagird mübadilə proqramları və onlayn tədris resurs bazalarının yaradılması – bu istiqamətdə uğurlu addımlar ola bilər.

Müasir dövrdə rəqəmsal əməkdaşlıq müəllimlər üçün sadəcə texniki seçim deyil, eyni zamanda peşəkar öyrənmə və innovasiya üçün zəruri resursa çevrilmişdir.

Nəticə

Müəllimlər arasında effektiv əməkdaşlıq mühiti yaratmaq müasir təhsil sistemində tədris keyfiyyətinin yüksəldilməsi və davamlı peşəkar inkişafın təmin edilməsi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Birgə dərs planlaşdırılması, təcrübə mübadiləsi, kooperativ tədris, mentorluq və kouçinq, qiymətləndirmədə əməkdaşlıq və texnologiya vasitəsilə qarşılıqlı fəaliyyət kimi yanaşmalar müəllimlərin pedaqoji təcrübələrini zənginləşdirir, kollektiv məsuliyyəti gücləndirir və məktəbdaxili peşəkar öyrənmə mədəniyyətinin formalaşmasına xidmət edir.

Lakin bu strategiyaların səmərəli tətbiqi üçün bir sıra struktur və institusional dəstəyə ehtiyac var. Təhlil göstərir ki, bu istiqamətdə irəliləyiş əldə etmək üçün çoxsəviyyəli yanaşma tələb olunur:

Məktəb rəhbərləri əməkdaşlıq mədəniyyətini təşviq edən şərait yaratmalı, müəllimlərə zaman, resurs və dəstək təmin etməli, əməkdaşlığı yalnız əlavə fəaliyyət deyil, əsas iş prinsipi kimi tanımalıdırlar.

Təhsil Nazirliyi və digər qərarverici qurumlar məktəblərdə əməkdaşlıq əsaslı təcrübələrin yayılması üçün normativ və metodoloji çərçivələr hazırlamalı, müəllimlərin peşəkar inkişaf proqramlarına bu istiqaməti sistemli şəkildə daxil etməlidirlər.

Hər bir müəllim isə əməkdaşlığa açıq olmaqla yanaşı, bilik və bacarıqlarını paylaşmaq, həmkarlarından öyrənmək və ortaq məsuliyyətə töhfə verməyə hazır olmalıdır.

Nəticə etibarilə, müəllim əməkdaşlığı nə qədər dərin və davamlı olarsa, tədris prosesi bir o qədər çevik, yaradıcı və keyfiyyətli olar.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. Journal of Educational Change, 7(4), 221–258. https://doi.org/10.1007/s10833-006-0001-8

2. DuFour, R., & Eaker, R. (1998). Professional Learning Communities at Work: Best Practices for Enhancing Student Achievement. Bloomington, IN: Solution Tree.

3. Hargreaves, A., & O'Connor, M. T. (2018). Collaborative professionalism: When teaching together means learning for all. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

4. Fullan, M., & Quinn, J. (2016). Coherence: The Right Drivers in Action for Schools, Districts, and Systems. Thousand Oaks, CA: Corwin.

5. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). Effective Teacher Professional Development. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute. https://learningpolicyinstitute.org

6. OECD. (2016). Supporting Teacher Professionalism: Insights from TALIS 2013. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264248601-en

7. Avalos, B. (2011). Teacher professional development in Teaching and Teacher Education over ten years. Teaching and Teacher Education, 27(1), 10–20. https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.08.007

8. Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan. (2023). Strategic Roadmap for Education Reform 2023–2030. Bakı: Təhsil Nazirliyi.